

Gondolatok gondolatot ébresztenek

Dr. Mátrabérczi Sándornak az Erdészeti Lapok 2010. novemberi számában megjelent cikke váltotta ki bennem az írás igényét.

Szeretném a cikkben írt megállapításokat a tények oldaláról megvilágítani.

A tűzifa árának változását nyilvánvalóan befolyásolta a villamos energiát termelő biomassza tüzelésű erőművek 2003-ban megjelenő, újszerű kereslete. Az új kereslet azt eredményezte, hogy a keményfa sarangolt választékok nem az országhatáron kívül Ausztriában, Olaszországban, Szlovéniában találtak (egyre romló) piacot, hanem végre itthon. A kelet-magyarországi erdőgazdaságoknak nem kellett már a nyugati határig elvonatoztatni egyébként eladhatatlan tűzifájukat (azt válogatás után rostfának vagy papírfának nevezve).

A sarangolt választékok, ezen belül a tűzifa ára is arra a szintre süllyedt az energiafa iránti kereslet megszületéséig, hogy fedezet híján veszteségesse

vált termelésük. Ez a helyzet meglehetősen nehéz helyzetbe hozta a faállomány-viszonyaik miatt zömében csak sarangolt választékokat termelni tudó erdőgazdálkodókat.

Mielőtt teret engednénk a rossz lelkiismeretünknek a tűzifa árának „határtalan” elszabadulása miatt, érdemes megnéznünk az 1. táblázatot.

A KSH adatai alapján hasonlítsuk össze az egyes energiahordozók fűtőérték-egységének az árát. Azt látjuk, hogy a fa fűtőérték-ára nem emelkedik ki a lakossági energiahordozók árából, sőt - az emelkedése ellenére is - a legolcsóbb közöttük!

A tűzifa árának emelkedését így nehéz magyarázni az áramtermelő biomassza erőművek árfelhajtó hatásával. Azonban, ha ezek az erőművek nem teremtenek pótlólagos keresletet a tűzifa iránt - vagy inkább az egyéb sarangolt választékok (forgács és farostfa, papírfá) kieső keresletét nem pótolják - nagyon nehéz idők következtek volna a magyar erdőgazdálkodókra.

Sajnos, a dr. Mátrabérczi Sándor által éves átlagban kiszámított 6-8 milliárd forint – „többlet-erőfeszítés nélkül kapott” – többlet-árbevétel kevésnek bizonyult arra, hogy az erdészeti ágazatban dolgozók bére legalább versenyben maradjon a nemzetgazdaság többi ágazatával. A bérszínvonal változását a 2. táblázat mutatja be.

Szeretném megvilágítani azt a felelős rendszert, ami lehetővé tette, hogy a villamos energia termelés során az „uniós elvárásnak” megfelelően emeljük a megújuló energiaforrások használatának arányát.

Zárójelben jegyzem meg: Az uniós elvárásra hivatkozni meglehetősen eufemisztikus. Nemzeti érdekünk a fenntartható fejlődés megvalósítása az energiatermelésben is. Távolinak tűnő, de egyre sürgetőbb szükség a rendelkezésre álló erőforrásokból nem többlet elhasználni, mint ami a most élő nemzedékeknek „jár”. Másként fogalmazva, ökológiai lábnyomunk nagyságát a rendelkezésünkre álló 93 000 km²-re kellene/csökkenteni.

A megújuló forrásokból (nap, szél, víz, földhő, biomassza) termelt villamos energiát az ún. *kötelező átvétel rendszerében* veszi át a villamos energia nagykereskedő, majd továbbítja a rendszerirányító MAVIR és a kiskereskedők közbejöttével a fogyasztókhoz. Az átvett egységnyi energia árát a villamos energia törvény felhatalmazása alapján a miniszter rendeletben állapítja meg. A megállapított ár magasabb, mint a villamos energia piaci ára. Az évek során ez a többlet-ár jellemzően 10-12 Ft/kWh volt.

A kötelező átvételben átvett, magasabb áru villanyáramért a termelőknek fizetett többletárat a KÁT (kötelező átvétel) kassza az összes villamos energia-felhasználóra kiterítve szedi be.

Magyar sajátossága a rendszernek, hogy a földgáz-alapon működő, ún. kapcsolt termelők (villamos energia mellett hőt/távhőt értékesítő gázmotorok működtetői) ugyanebben a rendszerben kapnak a piaci ártól felfele eltérített árat az átadott villamos energiáért (!). Bája a dolognak, hogy a KÁT kasszából az elmúlt évek során a gázos kapcsolt erőművek 70 % körüli arányban részesültek. A biomasszát tüzelőanyagként hasznosító erőművek részesedése - a KÁT kassza kifizetéséből - az utóbbi két évben 23 % volt. Ezen belül található a fával fűtött erőművek részesedése a mezőgazdasági biomasszával fűtöttek mellett. A kassza nagysága 2009. évben 78,9 mil-

1. táblázat

Forrás: http://portal.ksh.hu/pls/ksb/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qs003b.html

Megnevezés	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009/2003 %
Egys. fűrészelt tűzifa, Ft/100kg	1,390	1,610	1,670	1,930	2,240	2,310	2,460	176.98
Egységnyi fűtőérték (1 MJ) ára Ft/MJ	1.16	1.34	1.39	1.61	1.87	1.93	2.05	
Vezetékes gáz, Ft/10 m ³	410	457	491	548	757	931	1,070	260.98
Egységnyi fűtőérték (1 MJ) ára Ft/MJ	1.21	1.34	1.44	1.61	2.23	2.74	3.15	
Brikett, Ft/100kg	3,140	3,350	3,480	3,750	4,090	4,440	5,070	161.46
Egységnyi fűtőérték (1 MJ) ára Ft/MJ	1.43	1.52	1.58	1.70	1.86	2.02	2.30	
Villamos energia, általános, Ft/10 kWh	270	318	338	343	383	420	449	166.30
Egységnyi fűtőérték (1 MJ) ára Ft/MJ	7.5	8.83	9.39	9.53	10.64	11.67	12.47	
Gázolaj (fűtőolaj) Ft/l	210	223	252	271	263	309	267	127.14
Egységnyi fűtőérték (1 MJ) ára Ft/MJ	4.77	5.07	5.73	6.16	5.98	7.02	6.07	

Egys. fűrészelt tűzifa 1 kg
Vezetékes gáz, 1 m³
Brikett, 1 kg
Villamos energia, általános, 1 kWh
Gázolaj (fűtőolaj) Ft/l

Fűtőérték
12 MJ/kg
34 MJ/m³
22 MJ/kg
3,6 MJ/kWh
44 MJ/l

Megjegyzés
egy évig száradt tűzifa 25-30 % nedvességtartalmmal
átlagos légnyomás és keverékarány mellett
átlagos szám

Forrás: http://portal.ksb.hu/pls/ksb/docs/bun/xstadat/xstadat_eves/i_qli012b.html

Bérszínvonal (Ft/hó)	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009/2003 %
Erdőgazdálkodás	111,105	115,966	124,781	137,012	135,735	150,087	149,948	135
Nemzetgazdaság összesen	137,193	145,520	158,343	171,351	185,018	198,741	199,837	146

liárd forint volt, ami 2003. óta a legmagasabb érték.

(Forrás: <http://www.eh.gov.hu/home/html/index.asp?msid=9&sid=0&lng=1>)

A villamos energia fogyasztója vérmérséklete szerint bosszankodhat a többletköltség miatt, vagy töltheti el megnyugvással, hogy áldoz a fenntarthatóság „oltárán”.

Megint csak zárójelben jegyzem meg, hogy a villamos energia piaci árában egyébként nem fizetjük meg az ún. externális költségeket. Ha a fosszilis és/vagy nukleáris fűtőanyagok használata során felmerülő környezeti, egészségügyi károk elkerülési, megszüntetési költségeit is beépítenénk a villamos energia piaci árába, valószínűleg támogatás nélkül is versenyké-

pes lenne a megújuló forrásokból termelt villany!

Megjegyzem azt is, hogy az erdőgazdálkodás normatív támogatási rendszere – melynek éppen a rosszabb adottságú, „tűzifás” erdőgazdálkodók voltak a nettó kedvezményezettjei – három éve megszűnt. Mint a fentebb bemutatott bérszínvonal-változásból is látható, az erdőgazdálkodók ezt az új többletforrást nem önmagukra, hanem az erdőfelújításra, a kieső támogatások kiváltására költötték.

Jelen cikk (lassú) megírása közben tudtam meg az Erdészeti Lapok CXLV. évfolyama decemberi számának, *Ludwig Emil* tollából kifolyt cikkéből, hogy „A fa pénzt terem. De meddig?”. Bizonyára jó szándékkal és némi honoráriumért írta le a történelmi folyamatokat, a

fejlődő világot a gazdag országokkal, a trópusi és boreális őserdőket a mérsékelt övi kultúrerdőkkel összemazgatoló, demagógiától csöpögő cikkét. Sajnos, ez a cikk nemcsak az Erdészeti Lapokban jelent meg, hanem a Magyar Nemzetben az olvasók sokkal szélesebb köréhez is eljutott.

Levonhatjuk a következtetést: Nem szükséges szűk körben – az Erdészeti Lapokban – kétségbe vonni önmagunk kompetenciáját erdőgazdálkodásunk szakszerűségét illetően, a megtermelt faanyaggal való szakszerű és ésszerű gazdálkodás vonatkozásában.

Vannak „jó tollúak”, akik hitelesnek látszóan elmondják hazánk polgárainak: „... maradék szálerdőink legértékesebb fáit, ...áramtermelő erőművek fűtésére vágják ki ... (hegységeink) többnyire negyven-nyolcvanéves keményfái rönkökként hamvadnak el az erőművek kazánjaiban...”.

Kell ennél több...?

Mizik András
erdőmérnök

Bányanyitás erdészszemmel

Bányászattörténeti adat 1753. és 1780. Mindkettő a szénbányászat kezdetét jelenti hazánkban Brennbergbányán, ill. Pécs környékén.

2010. december 4-e Szent Borbála napja viszont a XXI. sz. egyik legjelentősebb ünnepe lehet. A bányászok (tűzoltók) védőszentjének ünnepe és a hagyományos bányászbucsú történelmi hangulata hatotta át Nagymányok város polgárait. A 160 éves bányásmúlttal rendelkező település határában a régi aknáknál helyén új bánya nyitásának felémelő hangulatú ünnepségére gyülekezett a hagyományos egyenruháját ma is büszkén viselő bányásztársadalom. A nagymányoki brikettüzem lepusztult telepétől több mint fél kilométeres erdei földúton, gyalogosan és terepjárókkal mintegy 300 ünnepelni vágyó bányász és e sorok írója tette tiszteletét a történelmi helyszínen.

Valóban ősi hangulatot idéző bányászbucsú volt.

A város polgármesterének, a térség országgyűlési képviselőjének köszöntő szavaiból is áradt végre az jövőbe vetett hit és derűlátás, amelyet lassan egy évtizede kitapostak a nemzethől. *Werbőci József* okl. geofizikus és okl. bányamérnök – az új bánya ügyvezető igazgatója és résztulajdonosa – több mint nyolc

év, remélhetőleg sikeres küzdelmét ecsetelte a régi-új akna helyén. A történelmi egyházak – római katolikus, evangélikus, református – papjai méltósággal, az ősi hagyományok szellemében szentelték fel az aknát, valamint a bányásszázlókat, közöttük az új tulajdonosok, a Calamites Kft. korál alapon zöld-fekete zászlóját.

Kedves erdész barátaim! Talán nem érdektelen néhány megdöbbentő adatot elétek tárnai a mecseki köszénbányászatról, felidézve a pécsi vándorgyűlési tudósítások anyagát. A pécsi, komlói és északi (Máza-Váralja, Nagymányok) bányamezőkben 1,6 milliárd tonna megkutatott szénvagyonból 200 év alatt mindössze 240 millió tonna szenet fejtek ki! A számokból látható, hogy a mecseki köszén-előfordulás szénvagyonfedezete több száz éves termelésre volna elegendő. Erre mi történt? A XX. század végi – mindmáig vitatható –, akkor még népgazdasági értékelés nem tartotta elviselhetőnek a mecseki köszén kitermeléséhez szükséges társadalmi ráfordítást, ezért a föld alatti művelésű szénbányák bezárása mellett döntött. Valójában lefejezték a több mint 14 ezer bányászt és 80–100 ezer alkalmazottat foglalkoztató kiemelt nemzetgazdasági ágazatot.

A szomszédos országok (Csehország, Szlovákia, Lengyelország, Románia) a nemzetükért nálunk nagyobb felelősséget érző államférfiainak egyike sem hozott ilyen döntést. Mindenki igyekezett a legkisebb energiafüggőségi viszonyba kerülni a globális külpiacra. Tették ezt úgy a mieink, hogy hazánkban 30 éve közismerten nincs energiakoncepciója.

A fentiek ismeretében nem véletlen, hogy a város sportszarnokában tartott díszünnepségen – meghívott és egyetlen erdészként elmondott – köszöntő beszédemben mérföldkőnek nevezhettem a rendezvényt.

Milyen jövőképet rajzoltak meg együtt a bizakodó tulajdonosok és a nemzeti kormány támogatását méltán ígérő politikusok?

A 100 ezer tonnás tervvel kezdődő külszíni fejtés a jövőbeni feldolgozó kutató-tanbánya alkalmazottakkal néhány száz munkahelyet jelent. A szénmező folytatásában elhelyezkedő Máza-Váralja területén, ahol 420 millió tonna megkutatott szénvagyon van, a létesítésre tervezett két és fél millió tonnás éves kitermelés 1500-2000 bányász számára biztosít hosszú távú

(folytatás a 32. oldalon)